A. 1858. N°. 275.

ZATURDAG 20 NOVEMBER.

UTRECHTSCHE PROVINCIALE EN STADS-COURANT

Algemeen Advertentie-Blad.

Bij deze COURANT behoort een BIJVOEGSEL.

UTRECHT 20 November.

Vooral zijn er dezer dage twee zaken, die aandacht trekken, en dit ten zeerste verdienen; het is de toestand van Italië en de pogingen die in Engeland worden beproefd, om de vrijere handelsbeginselen in een verkeerd daglicht te stellen.

Wat het eerste punt aangaat, eenige woorden door den koning van Sardinië bij eene wapenschouwing gebezigd, zijn te breed uitgemeten door de Italiaansche liberalen; ernstiger is echter het toenemend ongenoegen in Lombardije over de teleurstelling, die men er ondervindt, wegens het wegblijven van de meerdere vrijheid, welke men van de welwillende bedoelingen van den aartshertog-goeverneur had verwacht. Deze wordt daarin helaas te Weenen tegengewerkt. Voeg daarbij de nieuwe lasten aan zijne Italiaansche gewesten door Oostenrijk opgelegd, door de wijziging in de wet op de konskriptie, en door den invoer van de nieuwe munt, en men zal begrijpen, dat er een vuur smeult, dat bij de minste verwikkelingen dreigend kan uitbarsten. Onder Turijn zal men daaromtrent nog naders vinden.

Dat het torykabinet den voorstanders van de beschermende regten moed geeft, is duidelijk. Van verschillende zijden worden dan ook klagten ingediend over de afschaffing der scheepvaartregten, waardoor de reederijen zeer zouden lijden, daar de vreemde schepen te groote konkurrentie brengen in de vaart. Lord *Malmesbury* heeft op eene der klagten, waarin op represaille-maatregelen werd aangedrongen, geantwoord, dat zoo iets te voorzien was van de te groote vrijheid; hij zou echter bij de overige Staten vrijzinniger bepalingen voor de Engelsche vlag vragen. Men bemerkt daarin den slechts half bekeerde. De *Times* doet dit krachtig uitkomen. 't Is waar, de vaart der vreemde schepen in de Eng. havens is veel toegenomen; dit was altijd voorzegd; maar dat neemt niet weg, dat tegelijk ook de vaart der Britsche schepen is vermeerderd, al is dit ook in mindere verhouding, en dat de handel in 't algemeen door die uitbreiding veel welvaart geniet. De tonnenmaat der Eng. schepen is toch van 1846—1857 alleen 57 pCt. toegenomen, de in- en uitvoer 87 pCt., en wel van $12\frac{1}{2}$ tot $23\frac{1}{2}$ millioen gestegen! — De goede werking der vrije handelsbeginselen is dus zoowel hier gebleken als die bij de afschaffing der graanregten in allen opzigte is uitgekomen.

In Engeland wordt het proces *Montalembert* nog algemeen besproken. De *Times* zegt daarover o. a. thans weder:

„Wanneer de muren van Jericho niet invallen voor de bazuin van den heer *de Montalembert*, dan is dit niet te wijten aan het gemis van kracht van het instrument. Het is inderdaad eene aanspraak op het papier, wij vergeten de pen; het is de heer *de Montalembert* die ons toespreekt. Wat is de bron zijner ingeving? Een woord is voldoende om die te noemen. Wij zijn in dit rijk zoo gelukkig door het bezit van vrijheid, dat wij bijna vergeten, dat er zoo iets bestaat als een hartstogt voor de vrijheid, of wanneer wij er aan denken, dan verwarren wij dien met het razen en den onzin van Chartisten, Socialisten of Italiaansche volksleiders. Wij schatten de vrijheid steeds hoog als een voorregt, maar wanneer wij er van hooren spreken als van een hartstogt, dan klinkt het revolutionair in onze ooren. Iemand zou met geene mogelijkheid een slechtere stof kunnen kiezen voor eene redevoering dan datzelfde hoogdravende onderwerp van „vrijheid." Drie of vier zinsneden tot verheffing der vrijheid zouden ter zelfder ure de halve vergadering van het Lagerhuis de zaal doen ruimen en de leden naar hunne karbonnades zenden. De reden is, dat wij vrijheid bezitten en onze begeerte dus verzadigd is. Wanneer wij den hartstogt naar vrijheid wenschen te leeren kennen, dan moeten wij het oog slaan op iemand die ze niet bezit, doch die de behoefte er aan gevoelt."

Met genoegen is het besluit der Deensche regering voor eenige dagen bekend geworden, waarbij zij de gemeenschappelijke grondwet heeft opgeheven en de landdagen der Hertogdommen bijeen geroepen zijn tegen den 3. Jan., om de betrekking dier gewesten met de Deensche kroon nader te regelen. Het kabinet van Koppenhagen heeft van dat besluit aan de groote mogendheden berigt gegeven, waarin het de geheele geschiedenis der zaak uiteenzet, zijne inschikkelijkheid aantoont en verklaart, dat het thans geen stap verder kan gaan, zonder de onafhankelijke regten van den koning in de waagschaal te stellen.

De kaïmakan van Wallachije heeft een aantal goeverneurs afgezet en ook zullen, zegt men, de regtelijke ambtenaren aan de beurt komen. De konsuls hebben daartegen geprotesteerd. Men hoopt echter dat deze zaak reeds nu al geene nieuwe moeijelijkheden zal in 't leven roepen.

In de kamer der afgevaardigden zijn de diskussiën over 't ontwerp *Sloet* voortgezet; ook heden houdt zich de kamer daarmede bezig.

— Z. M. heeft benoemd tot off. van just. bij de arr.-r. te Hoorn, mr. *W. Terpstra*, subst.-off. van just. bij de arr.-r. te Brielle; tot subst.-off. te Brielle, mr. *J. van der Sleyden*, subst.-griff. te Goes; tot subst-griff. te Goes, mr. *H. R. van Hees*, adv. te Amsterdam.

Z. M. heeft de luit. ter zee 2 kl. *E. Adema*, op zijn verzoek, eervol ontslag verleend. — Voorts is de luit. ter zee 1. kl. jhr. *H. P. de Kock*, op zijn verzoek, eervol ontheven van de hem opgedragen betrekking van inspekt. over het loodswezen enz. in het 3. distrikt te Willemsoord, onder dankbetuiging; die betrekking opgedragen aan den luit. ter zee 1. kl. *H. Engelsman Kleynhens*, thans in het 5. distrikt te Hellevoetsluis; en die betrekking opgedragen aan den luit. ter zee 1. kl. *T. Pan*, thans dir. der werkpl. van en magazijnm. bij het alg. betonningsmag. te Enkhuizen; en is die betrekking opgedragen aan den luit. ter zee 1. kl. *G. D. A. Ampt*, op non-aktief.

:— H. M. de koningin en Z. K. H. prins *Alexander* zijn gister middag ten 4 ure van Stuttgardt in de residentie teruggekeerd.

Z. M. de koning en Z. K. H. de prins *van Oranje* zijn gister avond ten 6 ure mede van het Loo in de hofstad aangekomen.

---

§— We ontvangen heden de aan de Tweede Kamer toegezonden staatsrekening over 1855, een boekdeel van omtrent 500 folio bladzijden! We behoeven uit die massa voor onze lezers gelukkig geen uittreksel te maken.

---

§— Uit het regerings-antwoord op de aanmerkingen op de begrooting van marine blijkt, dat de regering geene afscheiding heeft gemaakt tusschen gewone en buitengewone uitgaven voor marine, omdat die niet is vol te houden.

De minister weêrspreekt overigens de geruchten omtrent het minder voldoende onzer nieuwe schepen o. a. met de volgende verklaring pas van kommandant van het eskader naar de middellandsche zee bestemd ontvangen:

„Met genoegen kan ik rapporteren, dat al de schepen eene 9 mijlsvaart vloot gehouden hebben, en hoewel het mij voor alsnog niet doenlijk is, in bijzondere vergelijkende beschouwingen te treden omtrent de eigenschappen der verschillende bodems, zoo vermeen ik nogtans met eenigen grond te mogen aannemen, dat de Evertsen als zeil- zoowel als stoomschip superieur aan de Wassenaer is, en dat de Vice-Admiraal Koopman, vooral als zeilschip, de voorkeur verdient boven de Citadel van Antwerpen. De machines der schepen hebben op dezen togt goed gewerkt. Die van de Evertsen hebben, na de kleine wijzigingen aan dezelve toegebragt, veel betere resultaten gegeven dan vroeger."

Voor het tegenwoordige is het voornemen, te blijven bouwen fregatten als de Evertsen, maar met eenige meerdere stoomkracht; korvetten als de Vice-admiraal Koopman, maar met eenige meerdere stroomkracht; te beproeven, stoomflotillevaartuigen als de Hector en Vulkaan, zoowel voor de dienst in Indië, als voor de verdediging der zeegaten en rivieren hier te lande, en daarna te beslissen, of meerdere bodems van dit charter zullen aangebouwd worden, dan wel of men zal voortgaan, de vloot met schepen als de Vesuvius uit te breiden; verder verdedigings-vaartuigen of verbeterde zeilkanonneerbooten als de Pro Patria, mits deze blijkt goed te zijn. Omtrent dit alles durft men vertrouwen, dat het volgende jaar gelegenheid tot het opdoen van de noodige ondervinding zal geven.

In de inrigting van het Oost-Indiesch eskader heeft men in de laatste jaren, bij de herhaalde klagten van het Indiesch bestuur over de onvoldoende sterkte der zeemagt, en bij de overtuiging dat hetgeen elders in Indië voorviel versterking dubbel noodzakelijk maakte, zich beijverd derwaarts te zenden al de nieuw gebouwde stoomschepen, behalve de fregatten, de herstelde raderstoomschepen en eenige goede zeilschepen, waardoor het Oost-Indiesch eskader thans tot zoodanige sterkte is gebragt, dat er in dit jaar geene aanmerkingen deswege bij het departement van marine zijn ingekomen. Vooral in Oost-Indië zijn geschikte stoomschepen noodzakelijk. Veel is men in dit opzigt vooruitgegaan. In 1848 bestond de zeemagt aldaar uit 19 zeilschepen en 6 stoomschepen, in 1858 uit 19 stoomschepen en 11 zeilschepen.

Over de kustverdediging in Nederland zegt de min., dat het bekend is, dat voor de verdediging onzer zeegaten en rivieren, behalve de grootere stoomschepen, gevorderd worden enkele drijvende batterijen, blokschepen en stoom- en zeilkanonneerbooten. Op die eischen is bij het ontwerpen der begrooting gelet. Eene drijvende batterij wordt in gereedheid gebragt; voor de bestemming van twee oude liniescheрen tot blokschepen is het voornaamste aanwezig, en in het volgende jaar zal een der stoomflottille-vaartuigen en een der stoomschepen 4. klasse, met zwaar geschut gewapend, op onze rivieren en zeegaten beproefd worden.

Indien er in dit jaar 40 plaatsen voor adelborsten voor de eigenlijke zeedienst waren opengesteld zou het getal der nieuw aankomenden (met de adelborsten voor de mariniers en den scheepsbouw) 50 hebben bedragen, en dit getal werd, eenige overblijvers in de derde afdeeling daarbij tellende, te groot gerekend met het oog op een grondig onderwijs. Dat het getal jeugdige officieren, 't welk van tijd tot tijd aan de dienst vaarwel zegt, aanzienlijk is, kan niet worden toegestemd, daar het in de drie laatste jaren slechts 14 bedraagt. In meer dan twee jaren is geen enkel officier der marine, de adelborsten der 1. kl. daaronder begrepen, overleden. De vermindering van het korps officieren heeft in de laatste vijf jaren 93, de vermeerdering 131 bedragen. De inkompletie bedraagt thans 104. In de eerstvolgende drie jaren wordt de vermeerdering op omtrent 60 gerekend. Men zal trachten een middelweg te houden en voor de eigenlijke zeedienst jaarlijks een zooveel mogelijk gelijk getal plaatsen open te stellen.

Met het meeste genoegen heeft men opgemerkt, dat de voorgenomen uitbreiding van het korps mariniers en de verbetering van het lot der mindere officieren en manschappen met goedkeuring is ontvangen.

— Uit Luxemburg schrijft men van den 17. Nov. Ll. Zaturdag heeft het opperste geregtshof vonnis gewezen in de zaak van den *Courrier*. Redakteur en drukker werden veroordeeld tot boeten, te zamen ten bedrage van 350 frs. Die veroordeeling was te voorzien. Drie der ministers, — dat wil zeggen de helft der regters, — die den coup d'état hebben gekontrasigneerd, hadden zitting in het hof, en onder hen de president van dat regterlijk ligchaam. *N.R.C.*

— De majoor *van Langen*, bevelhebber van de Oost-Indiesche troepen, welke, in verband met Z. M. zeemagt, den sultan van Djambi op den 6. September in een enkelen dag hebben verslagen en verjaagd, en zich daarbij van zijnen zoo krachtig versterkten kraton hebben meester gemaakt, heeft deswege een breed verslag ingediend. Daarin wordt met lof gewaagd van een aantal officieren, die daartoe hebben medegewerkt, als de kapteins *C. M. Kroezen* en *Backerus*, den luit. t./z. *Bouricius*, de 1. luit. *Plain Ments*, *de Lasasie* en *Dompselaar*, den 1. luit. *Höfeli*, kapt. *Gallas*, de luit. t./z. 2. kl. *v. d. Hegge Spies*, *de Stuers* en *Gericke*, den kapt. *M. v. d. Hucht*, den 1. luit. *Boekstal*, den 2. luit *de Bruin* en de off. v. gez. *Joritsma* en *Lelzer*.

Bij het vermeesteren van den kraton en het planten van de Nederlandsche vlag op die sterkte, hebben zich onderscheiden de bootmansmaat *Ruyzendaal*, de matrozen *Daglooner* en *Schreuder*, de mar. *Eliam*, de kwartiermeester *Bijl*, de flankeurs *Rob*, *Klappert* en *Ligtvoet*, en bepaaldelijk ook eenige inlandsche manschappen.

— Wij zijn in staat gesteld de volgende levensschets te geven van den geachten man, wiens stoffelijk overblijfsel heden der aarde wordt toevertrouwd:

Mr. Gerardus Dornseiffen.

De ingevallen winterkoude, reeds voor meer dan een grijs hoofd doodelijk, heeft ook den eerwaardigen *Dornseiffen* uit ons midden weggenomen. Hij overleed den 16. dezer maand, in het 85e jaar zijns levens, kalm en nog in het volle bezit zijner geestvermogens, na eene ziekte van slechts weinige dagen. Hij daalde ten grave, diep betreurd door de zijnen, die, hoe dankbaar ook voor het langdurig en in alle opzigte zoo liefelijk bezit van echtgenoot, vader of vriend, nog noode van hem scheidden. Maar ook in wijderen kring zal deze tijding met weemoed zijn vernomen. Talrijk zijn, ook onder de celebriteiten van onzen tijd, degenen die zich zijne leerlingen en vrienden hebben mogen noemen, en in wier herinnering hij zal voortleven; talrijk zijn de blijvende getuigen en vruchten van een in onverpoosde werkzaamheid doorgebragt langdurig leven; in levendig aandenken houdt hem ons gymnasium en onze hoogeschool, die zooveel aan hem te danken hebben; ja ieder burger onzer stad herinnert zich den rustigen grijsaard, wiens eerwaardig en opgeruimd gelaat elken voorbijganger zijner woning, ook den onbekende, tot een eerbiedigen groet opwekte. En niemand, die in eenige betrekking tot hem heeft gestaan, zal willen nalaten, eene stille hulde aan zijne nagedachtenis te brengen.

Gerardus Dornseiffen werd den 24. April 1774 te 's Gravenhage geboren en ontving zijne eerste wetenschappelijke opleiding aan de Latijnsche school te Arnhem. Aanvankelijk voor de predikdienst bestemd, koos hij echter spoedig daarna de geneeskunde voor zijne loopbaan en werd daartoe, volgens de gewoonte dier tijden, geplaatst bij een chirurgijn te Amsterdam, ten einde de eerste gronden voor deze studie te leggen. Hier woonde hij de chirurgische lessen van den hoogleeraar *Bonn* en die in de botanie van prof. *Burmann* bij, onder wiens leiding hij ook een vlijtig gebruik van den hortus maakte. Later in de zoogenaamde *Engelsche en Fransche apotheek* overgeplaatst, vond hij de gelegenheid, zich in deze beide talen verder te bekwamen, en werd zoodoende van lieverlede teruggevoerd tot zijne tijdelijk ter zijde gestelde literarische studiën. Hij bleef evenwel bij zijn voornemen, zich aan de geneeskunde te wijden, maar juist toen hij zich naar Utrecht wilde begeven om aan de Hoogeschool zijne studiën te volbrengen, deed zich ongezocht de gelegenheid voor om het konrektoraat aan de Latijnsche school te Ysselstein te verkrijgen, welke betrekking hij op raad zijner ouders aanvaardde, zonder evenwel zijne medische studiën te laten varen. Eerst later zag hij, op raad van prof. *van Geuns* en *Bleuland*, aan wie zijn prikkelbaar gestel niet geschikt voorkwam voor de uitoefening der geneeskunst, voor goed daarvan af, en legde zich voortaan geheel op de literatuur, geschiedenis en regtsgeleerdheid toe. In 1801 naar Utrecht als praeceptor aan de Latijnsche school beroepen, greep hij onmiddellijk deze gelegenheid aan, om zijne studiën met een wetenschappelijken titel te bekroonen en promoveerde in 1802 met eene dissertatie *de jure feminarum apud Romanos* (over de regten der vrouw bij de Romeinen), van welk werk later eene tweede vermeerderde uitgave het licht zag.

Thans wijdde hij al zijne krachten aan het onderwijs der jeugd, dat hem ten levenstaak was toebedeeld, en zijne veelvuldige sints dien tijd uitgegeven werken getuigen, dat hij zijne studiën voornamelijk daaraan dienstbaar trachtte te maken. Als middelen daartoe bewerkte hij niet alleen eene reeks van handleidingen, ter bevordering van grondige kennis der oudheid en der geschiedenis, maar trachtte ook inzonderheid den smaak voor de klassieke letterkunde bij zijne leerlingen aan te kweeken. Hoezeer zijne pogingen vruchten droegen, bewijzen niet alleen de veelvuldige herdrukken van vele zijner werken (van zijne Grieksche spraakkunst verschenen vijf uitgaven, van zijne Algemeene geschiedenis, op aanzoek van het goevernement geschreven, vier) en hunne algemeene verspreiding door de noordelijke en zuidelijke provinciën, maar ook de herhaalde beroepingen naar andere plaatsen, soms tot hoogst eervolle betrekkingen, b. v. als hoogleeraar in de Regten naar Deventer, in de Geschiedenis naar Leuven enz., welke hij echter standvastig afsloeg, zich telkens op nieuw verbindende aan de stad, die tot nog toe het tooneel zijner vruchtbare werkzaamheid was geweest. Trouwens de Regering toonde op allerlei wijzen, hoezeer zij den algemeen geachten man op prijs stelde. Ook werd hij door den koning met het Ridderkruis van den Nederlandschen Leeuw begiftigd en binnen- en buitenlandsche geleerde genootschappen droegen hem het lidmaatschap op. In 1827 door opvolging tot konrektor bevorderd, nam hij met *van Heusde* ijverig deel aan de reorganisatie der toenmaals minder doelmatig ingerigte Latijnsche school, waarbij zij in een Gymnasium werd herschapen. In 1832 volgde hij den overleden Rektor *Nijhoff* op, en het gymnasium beleefde onder zijne zorgen een tijdperk van uitnemenden bloei. Zijn lessen aldaar waren sinds dien tijd voornamelijk aan zijn lievelingsvak, de geschiedenis, gewijd. Tot Lektor aan de Hoogeschool benoemd, gaf hij openbare lessen ten behoeve der studenten, die hij ook op andere wijzen met zijne kunde en zijnen tijd ten dienste stond. Dat hij bij al zijne werkzaamheden nog gelegenheid vond, zich op het gebied van andere wetenschappen te bewegen, bewijst zijne deelneming aan de oprigting van het alhier zoo bekende en geachte Physisch Genootschap.

Wanneer men de lijst van *Dornseiffen's* uitgegeven werken nagaat, 1) staat men inderdaad verbaasd over hun aantal, en wanneer men bedenkt, dat deze lijst eigenlijk nog vermeerderd behoorde te worden met een aantal anonym en pseudonym uitgegeven werken, vraagt men zich af, hoe het mogelijk was om in eene drukke ambtelijke betrekking en met vele huisselijke zorgen beladen, nog den tijd uit te woekeren voor zoo groote en zoo veelzijdige werkzaamheid. Van 1815 tot 1854 verliep naauwelijks een jaar, waarin geene dikwijls zeer omvangrijke werken van zijne hand het licht zagen, in sommige daarvan klom hun aantal zelfs tot vijf of zes. Maar het antwoord is gereed. *Dornseiffen* behoorde tot die bevoorregten, die aan een gelukkigen aanleg en eene sterke ligchaamsgezondheid een vasten wil paren, om met hunne talenten te woekeren. Toegerust met een buitengewoon sterk geheugen, een van nature scherp en juist oordeel, door ijverig onderzoek en nadenken gespitst, door omvattende studiën met een rijken schat van kennis begaafd, bezat hij ook datgene, waardoor dit alles eerst vruchtbaar werd voor hem zelven en voor de maatschappij: noeste vlijt, ijzeren volharding en een warm hart voor zijne levenstaak. Het krieken van den dag vond hem aan den arbeid, voor zijne eigene studiën en schriften, want de overige uren van den dag waren meerendeels door openbare en private lessen ingenomen. Die werkzaamheid was hem dan zoodanig ook tot eene tweede natuur geworden, dat zij hem nog in hoogen ouderdom niet verliet. Immers de tachtigjarige grijsaard, sints eenigen tijd door ligchaamszwakte genoopt, zijne betrekking aan het gymnasium neder te leggen en door de regering met een eervol emeritaat beloond, vatte een lievelingswerk zijner jeugd weder op en ondernam het, de beide meesterstukken der Grieksche poezij, de *Ilias* en de *Odyssea*, in Nederd. zesvoetige verzen over te brengen. Bijna nimmer vonden zijne vrienden hem bij hunne bezoeken zonder dezen arbeid (waarvan dan ook een gedeelte nog in druk is verschenen); telkens sprak hij daarover, geheele brokstukken dier heerlijke zangen reciterende, met eene ingenomenheid en een jeugdig vuur, zoo als in een grijsaard slechts na een onbesproken en welbesteed leven kan worden gevonden. Ja, korte dagen voor zijn dood, reeds op het sterfbed uitgestrekt, hield hij zich nog onledig met maatregelen te nemen voor de goede korrektie der drukproeven van dezen zijn laatsten arbeid.

Aan vele maatschappelijke deugden paarde *Dornseiffen* eene opgeruimdheid en tevredenheid van gemoed, die hem nog aan den avond van zijn zoo bewegingvol leven, waarin het ook aan stormen geenszins had ontbroken, bijbleef. Die in zijnen huisselijken kring werden toegelaten, waren zeker daar altijd een gezellig, leerrijk en door puntige invallen en opmerkingen veraangenaamd onderhoud te vinden. Zijn levendige geest had steeds behoefte aan mededeeling en opneming van nieuwe indrukken. Men moest hem alles vertellen wat er al zoo merkwaardigs op het gebied van allerlei wetenschappen of in het maatschappelijk leven voorviel; en hij, die zoo vele toestanden en wisselingen van toestanden had doorleefd, had nog altijd onverminderde belangstelling voor het nieuwe. Nimmer echter wierp hij zich op als *laudator temporis acti*, nimmer hoorde men uit zijn mond een woord van afkeuring of minachting over nieuwe zaken, omdat zij nieuw waren. En zooals hij daar zat, met dat achtbare hoofd, dat van diep en kalm geestesleven sprekend oog, sints jaren onveranderd in manieren, levenswijze en kleeding, en in trouwe gulhartigheid voor de zijnen, — wat maakte hij dikwijls eene verkwikkende tegenstelling met die gejaagde, rustelooze levensbeelden der maatschappij van onze 19. eeuw!

De dood, dien hij rustig te gemoet zag, was hem eene overgave zijner ziel aan zijnen Vader in de hemelen. Vertrouwen wij, dat het een overgang geweest is tot een hooger speer van werkzaamheid, en vereeren wij, zijne vrienden, zijne nagedachtenis, door talenten zoo te gebruiken, dat de avond van ons leven kan zijn als die van het zijne is geweest.

1) Zie *Astréa* IV pag. 12.

Bij den dood van den ruim vier-en-tachtigen-jarigen

DORN SEIFFEN.

Geleerdheid drukt een krans op deze zilvren haren,
De Koning hecht het Kruis van Eer hem op de borst,
De Dichtkunst vlecht zijn kroon uit keur van lauwerblâren,
In 't eind, de kruin bezwijkt, die zooveel glorie torscht.

D. 16 Nov. 58. Dr. W.

*— Uit Vreeswijk schrijft men ons van gister:
Gister avond (Donderdag) omstreeks 7 ure is het ijs voor het dorp losgeraakt, en is door de kracht dier beweging, de schipbrug, die wegens de toebereidselen, die men tot berging in de haven gemaakt had, niet volkomen vast meer lag, losgeraakt en uit elkander gedreven. Men is heden druk bezig, de verschillende stukken der brug, die hier en daar verspreid zijn, te bergen. De overtogt aan het veer geschiedt met de zeilpont en roeibooten. Er was heden weinig drijfijs in de rivier. De waterstand 's morgens 8 uur 1.60 el + AP.

*— Naar men verneemt, wordt ook te Hilversum eene gasfabriek opgerigt; het kapitaal daartoe is bijna volteekend. De oprigters zijn de heeren *P. M. v. Cleef* te Hilversum en *G. de Waal*, die als direkteurs de zaak zullen besturen. De toestellen voor die fabriek zullen weder in de ijzergieterij van de heeren *de Waal en Comp.* alhier worden vervaardigd.

— Naar wij vernemen, is de bewoner van den kelder te Amsterdam, onder het perceel alwaar in den nacht van 16 op 17 dezer zulk een hevige en noodlottige brand uitbarstte, alsmede zijne huisvrouw, in handen der justitie, als verdacht van moedwillige brandstichting. *Amst. Ct.*

:— Gister heeft de prokureur-generaal bij den Hoogen Raad konklusie genomen in de zaak van den heer *van Vlissingen c. s.* tegen den staat over de duitenplaatjes, en gekonkludeerd tot niet ontvankelijk verklaring van de vordering der eischers, voornamelijk, omdat zij na wanpraestatie hunnerzijds door niet tijdige levering, zich op nieuw verbonden hebben tot uitvoering van het kontrakt van aanbesteding. Uitspraak 7 Januarij.

— De verzakking der stadskade en der straten nabij de kraan te Nijmegen, die eenigen tijd niet meer zoo zigtbaar was, is in de laatste weken wederom, ten gevolge van den lagen waterstand toegenomen, en maakt elken dag, hoe lager de stand der rivier wordt, meer vordering.

— Gister avond had in eene der zalen van het gebouw der Kon. Ned. Yacht-Club de eerste der dezen winter te houden openbare vergaderingen plaats van wege de kommissie tot bevordering van het onderzoek naar de verschijnselen op den Oceaan. De voorzitter verklaarde o. a., dat ook dit jaar de ingekomen journalen naar Utrecht zouden opgezonden en, naar aanleiding van het daarover uit te brengen rapport, even als vroeger medailjes zullen uitgereikt worden. De heer *François* sprak over de ongelijkmatige verwarming der aarde en de heeren *Keus* en *Rielbergen* gaven eenige opmerkingen, waaromtrent het oordeel van 't Meteor. Instituut te Utrecht zal gevraagd worden. *N. R. C.*

*— Morgen ochtend zal bij de Evang. Luth. gemeente de predikbeurt worden vervuld door den heer *J. H. Brandes*, pred. te Rotterdam, en des avonds door den heer *Barger*, pred. alhier.

*— Uit Deventer schrijft men ons:
»Het gas alhier voldoet bijzonder goed, waardoor — gedachtig aan het spreekwoord: »einde goed alles goed" — het klagen over vroegeren tegenspoed en vertraging van zelf is vervallen. Ook de partikulieren beginnen zich bijna algemeen van de betere verlichtingsmiddelen te voorzien.

De najaarsveemarkten zijn vrij goed bezocht geweest en is de prijs over het algemeen redelijk hoog. Wel is het gewas aardappelen dit jaar bijzonder ruim en goed, doch de kleiaardappelen zijn (even als het ooft) zeer aan rotting onderhevig; de prijs is ƒ 1.25 tot ƒ 1.75 p. m.

Bij den betrekkelijk geringen voorraad hooi heeft de vroeg ingevallen vorst den landbouwer onaangenaam verrast; immers is dientengevolge het najaarsvoeder, mangelwortels, knollen enz. gedeeltelijk onbruikbaar geworden.

De witte kool is bijna geheel mislukt en bij gevolg duur."

— Ter aanbeveling voor *Veehouders* diene het volgende, overgenomen uit de »schat der gezondheid 1859, n°. 1." Zes varkens, nagenoeg van gelijke zwaarte, werden gedurende zeven weken op dezelfde wijze gevoed. Drie daarvan werden dagelijks met roskam en borstel gereinigd (en van versch stroo voorzien?) terwijl de anderen aan zich zelven werden overgelaten. Ofschoon nu de drie eerstgenoemden in die zeven weken 1,5 mud erwten *minder* kregen wogen zij echter nog 20 ponden zwaarder. *Landb. C.*

WATERHOOGTE.

Arnhem, 19 *Nov.*, 0.30 El; + AP. 7.25. Gev. Od.

Zitting van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

In de bijeenkomst van de Tweede Kamer van gister is verslag uitgebragt, namens de kommissiën *ad hoc* omtrent de algemeene verslagen, nopens de geldmiddelen van 1855—1856, en het armbestuur van 1856; — over welk een en ander nader zal worden beraadslaagd.

Vervolgens is de overweging van het voorstel van

den heer *Sloet*, betreffende de afkoopbaarheid der tienden, voortgezet.

De heer *v. Akerlaken* heeft voor het voorstel gesproken en met name den heer *D. v. Twist* beantwoord. — De heer *v. Nispen* spreekt in gelijken zin.

De heer *Thorbecke* heeft, als zijn gevoelen, geopenbaard, dat in alles regtvaardigheid behoort te worden in acht genomen, en dat ook, met de voordragt ter opheffing van het tiendregt, de regtvaardigheid niet wordt verkort, even min als zij gekrenkt is geworden bij de afschaffing van het jagtregt. Hem is voorgekomen, dat tusschen het tiendregt en het bekende art. der grondwet op de onteigening geen enkel punt van aanraking bestaat; — dat bij dit art. geenszins wordt bedoeld de wettelijke regeling van algemeene belangen, en het art. evenmin kan worden ingeroepen tot behoud van het tiendregt, als tot behoud van den slavenstand. In de tweede plaats is den Spr. voorgekomen, dat het genoemde art. der grondwet op het onderwerpelijke voorstel geene betrekking kan hebben, omdat bij dit art, blijkbaar wordt bedoeld een bepaald stuk goed, 't welk, ten algemeenen nutte, in het bezit van anderen moet overgaan, terwijl in deze voordragt spraak is van een eigendoms-regt, 't welk in vroegere dagen van den eigendom is losgemaakt, en waarbij de weg wordt geopend, om dit regt, zonder schade van den bezitter, tot het losgemaakte terug te brengen.

Ook de heer *Godefroi* heeft op nieuw zijn gevoelen verdedigd, dat, om 't even, hoedanig men over het al of niet verbindende van het dekreet van 1813 moge denken, tegen het beginsel der voordragt geen grondwettig bezwaar aanwezig is.

De heer *Luyben* heeft verklaard, gaarne te willen medewerken tot de opheffing van eene den landbouw drukkende belemmering, maar in het voorstel een voor hem onoverkomelijk grondwettig bezwaar te vinden.

De heer *de Kempenaer* heeft andermaal zijne meening verdedigd, nopens de verbindende kracht van het dekreet van 1813, maar ook tevens zijn gevoelen, dat, indien dit anders mogt worden bevonden, bij geen bezwaar zoude vinden tegen het in het voorstel opgenomen beginsel, ofschoon hij geenszins met de ter spraak gebragte vergelijking van de afschaffing van het tiendregt met die van het jagtregt en den slavenstand kan instemmen.

De heer *van Hall* wenschte, dat het mogelijk ware de tienden af te schaffen, maar even als vorige sprekers treedt hij terug voor de berooving van den eigendom, die tot grondslag van dit voorstel strekt. Met eenig leedgevoel heeft hij op de dagen van 17 en 18 November, dagen van 's lands bevrijding, hooren inroepen bepalingen van 1813, waarvan men de billijkheid ontvouwde. Al neemt hij aan, dat het dekreet van 1813 bestaat, dan nog blijft hij beweren, dat het tegenwoordig voorstel eene berooving van eigendom is. Immers, dat dekreet gaf den tiendheffer het regt tot afkoopbaarstelling. En nu beweert hij, dat het voorstel niet is het gevolg, maar eene abrogatie van het dekreet, want het ontneemt aan den tiendheffer het regt, om den tiendpligtige tot den afkoop te nopen.

De heer *Sloet tot Oldhuis* heeft daarna zijn voorstel in het breede verdedigd. Hij herinnert, dat het hier de opheffing geldt van een last, die reeds meer dan duizend jaren op de produktie van onzen landbouw gedrukt heeft. Wanneer aan dit voorstel de eer mogt te beurt vallen, tot wet te worden verheven, dan zal die eer niet aan hem kunnen worden toegekend, maar de landbouw zal lof en dank aan den wetgever brengen, voor de groote weldaad, waarnaar die sedert 1795 smachtend uitziet, en welke de landbouw in dit beslissend oogenblik ook stellig verwacht. Hij zegt: beslissend oogenblik, want het is thans in de handen van de Kamer, of de Nederl. landhuishouding de kruin fier omhoog zal steken, dan of zij in den fellen strijd van mededinging zal achteruitgaan en verkwijnen. Hij dankt daarom de regering voor de belangrijke verklaring, die gisteren door haar werd afgelegd. Zij zal den verderen loop der beraadslagingen afwachten, om zich te overtuigen, of het voorstel door amendementen zoodanig wierd gewijzigd, dat daardoor verkregene regten niet worden geschonden. Voor hem is het voldoende, dat de regering zich met de bedoeling en de strekking van het voorstel heeft vereenigd. Hij bedankt ook de leden, die het voorstel hebben ondersteund, en door wie alzoo zijne taak aanmerkelijk is verligt. Hij bedankt ook de tegenstanders voor de heusche wijze, waarop zij hem hebben bejegend, en zal hun voorbeeld volgen. Nog één woord heeft hij te rigten tot hen, die met hem verlangden eene konversie als het spoedigst werkend middel, om het gewenschte doel te bereiken. Hij hoopt, dat zij thans dezelfde toegevendheid als de voorsteller zullen in acht nemen, en hij betoogt, dat de afkoopbaarheid inderdaad niet een zoo krachteloos middel is, als men gewoonlijk veronderstelt. Hij wijst er toch op, dat in 1856 meer dan 15 tonnen gouds aan tienden op Kroon- en Staatsdomeinen werden afgekocht. Als men daarbij de twee laatste jaren rekent, en er bijvoegt die van prins *Frederik*, dan zal men gewis de som van twee millioen ruim verkrijgen. Het zou hem leed doen, bij zooveel miskenning, waaraan hij is blootgesteld, dat hij zich verlaten zou zien van zijne oudste en trouwste vrienden. Verdeelden de voorstanders der afschaffing van de tienden zich in twee kampen (voor de konversie en voor de afkoopbaarstelling) dan zou deze zaak voor onbepaalden tijd worden verschoven, en de tiend zou voor onbepaalden tijd op den Nederl. grond blijven rusten.

De spreker betoogt verder het regtvaardige, grondwettige van het voorstel en gaat de voorbeelden van elders na, om de voordeelen van den aangeboden maatregel te doen uitkomen.

Na dit betoog hebben nog de heeren *v. Zuijlen*, *v. Hall*, *Schimmelpenninck* en *Sloet* het woord gevoerd, waarop de algemeene beraadslagingen zijn gesloten.

Heden zullen de artikelen in behandeling genomen worden.

MADRID, 18 November.

Er is bevel gegeven, om in allerhaast troepen en materiëel, naar Havana in te schepen.

TURIJN, 16 November.

De ridder *Bonelli*, de direkteur der telegrafie in Sardinië, houdt zich ernstig bezig met een reuzenplan, dat ten doel heeft eene telegrafiesche verbinding tot stand te brengen tusschen Genua en Buenos-Ayres en van eerstgenoemde stad het middelpunt te maken van een algemeen net van kommunikatie tusschen Europa en Zuid-Amerika. Dit plan zal met minder moeijelijkheden te kampen hebben dan de kommunikatie tusschen Ierland en Terre Neuve, om de eenvoudige reden, dat men tusschen de beide laatste punten eene sektie heeft van meer dan 3200 mijlen, terwijl tusschen Genua en Buenos-Ayres de grootste sektie ongeveer van 900 mijlen zal zijn. De heer *Bonelli* stelt zich voor, het plan in vier jaren te voltooijen.

Twee dagbladen, *L'uomo di pietra* en *Il panorama*, die te Milaan verschijnen, zijn opgeheven.

Een schrijven uit Milaan hangt van den geest, die op het oogenblik in Lombardije heerscht, geen gunstig tafereel op. Men begon juist, wordt er in gezegd, met het oog op de vermogende tusschenkomst van den welgezinden aartshertog, eenig meerder vertrouwen te koesteren op eene betere toekomst, toen twee wetten verschenen die de grootste teleurstelling en spijt doen ontstaan. De eene is de wet op de konskriptie, volgens welke, nu Europa in vollen vrede is, de eenige zoons slechts vrij zijn als hunne ouders zeventig jaren oud of door ziekte buiten staat zijn hun brood te verdienen; die voorts het tijdvak gedurende hetwelk men, vrij gebleven zijnde, een volgend jaar bij het ophouden der redenen in dienst kan worden gesteld, op zeven in plaats van vijf brengt, zoodat iemand die zes jaren lang is afgekeurd, op zijn 27. jaar in dienst kan worden gesteld, om tot zijn 37 soldaat te blijven. Dit treft dus niet alleen de bijzondere personen en gezinnen, maar ook den landbouw en den voorspoed des lands. Eene andere grief is de nieuwe muntwet, waarbij ieder en vooral de geringere klassen, verliest. Het oude geld, dat hoogere waarde heeft dan waarvoor het geldt, verdwijnt, en men houdt slechts die stukken over die in waarde minder zijn geworden; de nieuwe zendt men naar het buitenland, zoodra zij in omloop komen. De kleinhandelaars zijn onderling overeengekomen om het nieuwe als niet bestaande te beschouwen en elkaâr in oude munt te betalen. Moet men echter zout of andere zaken van den staat koopen, dan moet men het wel gebruiken, en dan ziet men het zonderling verschijnsel dat bijv. 6 stuivers niet gelijk zijn aan 6 stuivers, maar aan 7, 8, 9, 10, 11 of 12, zoodat men, met oud geld betalende, soms dubbel mag betalen, iets dat natuurlijk het volk zeer drukt.

De geest is ten gevolge van dit alles dan ook zoo, dat personen, die, om den aartshertog, de regering wilden en hooge ambten bekleedden, achtereenvolgens hun ontslag nemen.

BERLIJN, 18 November.

De minister van binnenl. zaken heeft eene cirkulaire uitgevaardigd, strekkende om alle overdreven verwachtingen omtrent den toekomstigen toestand tegen te gaan. Deze cirkulaire vindt hare aanleiding in de redevoeringen in sommige kieskollegiën gehouden.

De Russiesche schrijver *Iwan Golowin*, wien de politie gelast heeft Berlijn te verlaten, heeft dat niet gedaan, maar zich onder bescherming van het gezantschap der Vereenigde Staten van N. Amerika gesteld.

Omtrent het lot van den reiziger *Vogel* verkeert men nog in het onzekere. Uit officieële mededeelingen van den Engelschen konsul-generaal te Tripoli aan *Alexander v. Humboldt*, blijkt, dat geld noch moeite gespaard wordt, om deswege zekerheid te erlangen. De heer *v. Humboldt* heeft die ontvangen mededeelingen met het volgend schrijven den vader van dr. *Vogel* doen geworden:

„Wat mij regtstreeks van het Britsch konsulaat te Tripoli, op last van lord *Malmesbury*, gezonden wordt, is van groot belang, daar het bewijst, dat men niets verzuimt, om door de opperhoofden der Tuariks zelven zekerheid te erlangen. Het voorstel om de gevangenissen van Wadaï te bezoeken, is een zekere waarborg, maar meer nog de verzekering, dat geen geld zal gespaard worden. Vertrouwt dus beiden, gij en de troostelooze moeder, op Gods bijstand, en, door dezen, op dien der menschen.

De zieke koning heeft, bij zijne terugkomst uit Tegernsee, nog met veel belangstelling over uw *Eduard* gesproken. V. HUMBOLDT,
nauwelijks ten halve hersteld.

LONDEN, 18 November.

De storm, die in 't kanaal zoo gewoed heeft, dat de Ostender boot, die in 4 à 5 uur overgaat, 21 uur heen en weêr is geslingerd, en ten laatste gelukkig in Newhaven eene schuilplaats heeft gevonden, heeft hier een agent van politie in het water geworpen en doen verdrinken, terwijl een vader en zoon door een instortend dak zijn verpletterd.

— 19 *Nov.* Gec. $98^{1}/_{8}$; Mex. 3 pCt. $20^{1}/_{8}$; Peru $4^{1}/_{2}$ pCt. 93, 3 pCt. 74; Venez. 5 pCt. $40^{1}/_{4}$; Port. 3 pCt. $47^{1}/_{4}$; Sp. 3 pCt. $47^{1}/_{4}$; $1^{1}/_{2}$ pCt. $30^{7}/_{8}$; Rusl. $4^{1}/_{2}$ pCt. $103^{3}/_{4}$; 5 pCt. $113^{5}/_{8}$; Holl. $2^{1}/_{2}$ pCt. $66^{3}/_{4}$; 4 pCt. $100^{3}/_{4}$; Sard. 94.

PARIJS, 18 November.

Het hof zal tot 30 dezer te Compiegne vertoeven. Lord *Cowley* ligt er ziek.

In Algerië hebben eenige ongeregeldheden plaats gehad, doordien inlandsche stammen een bevriend hoofd hebben aangevallen. Generaal *Mac Mahon* heeft dadelijk de noodige maatregelen genomen.

De *Univers* rigt heden zijne wapenen tegen prins *Napoleon*, ter zake van diens rapport betreffende de gelijkheid der gezindten voor de wet. Men verwacht binnen kort eene anti-Veuillotsche brochure van den schrijver van *l'Univers jugé par lui même.*

De minister van binnenl. zaken heeft weder maatregelen genomen om de paspoort-formaliteiten voor de Engelsche reizigers nog te vereenvoudigen.

Het Russiesch *Dagblad van St. Petersburg*, bevat een artikel over de zaak der C h a r l e s G e o r g e s, waarin over de immigratie in het algemeen bijna in gelijken zin gesproken wordt als in den brief van keizer *Napoleon* aan zijn neef, terwijl toevallig dit artikel juist denzelfden dag in dat blad voorkwam, als genoemde brief in den *Moniteur*. In dit artikel wordt vooropgezet, dat de neger, zoolang hij zijn eigen meester is, zijn vaderland niet zal verlaten om elders te gaan arbeiden, en 2. dat er zeer weinig vrije negers op de Afrikaansche kust zijn, en die weinigen op verre na geen liefhebbers van den landbouw. Het gevolg hiervan is, dat men zich tot de kleine vorsten moet wenden, die door hunne oorlogen slaven in menigte hebben. Nu zullen de Europeesche *vrije* neger-handelaars wel beweren dat zij der beschaving van dienst zijn door die ongelukkigen vrij te maken, maar die redenering komt dan toch eigenlijk op hetzelfde neêr, als die de slavenhandelaars vroeger bezigden, nl. dat zij eene menigte ongelukkige slaven aan een wissen dood onttrokken en voor het christendom wonnen door hen naar de plantagiën te zenden; en van het standpunt der negers beschouwd zou misschien niet ten onregte kunnen gezegd worden, „*they fall out of the frying-pan into the fire*," te meer als men in aanmerking neemt dat, hoe meer negers die inlandsche vorsten van de hand kunnen zetten, zij des te meer slaven zullen trachten te krijgen. Het blad eindigt met de meening uit te spreken, dat in deze, ter geruststelling der openbare meening, ten minste een grondig onderzoek noodig is; dat al wat den handel van vrije negers betreft voor Europa open en bloot gelegd, en aldus deze kwestie, waarin de belangen der menschheid en de eer der beschaafde volkeren zoozeer betrokken zijn, tot klaarheid gebragt moet worden.

De Spaansche regering is voornemens een telegrafischen kabel naar de Kanarische eilanden te leggen.

Tegen den Spaanschen minister van openbare werken onder het ministerie *Sartorino Esteban Collantes*, tegen wien eene vervolging is ingesteld, is, naar men uit Madrid verneemt, bevel tot gevangenneming verleend.

PARIJS 19 November.

De *Moniteur* deelt mede, dat is opgerigt eene kas voor de openbare werken dezer stad. Zij is gesteld onder het gezag van den prefekt der Seine.

MARSEILLE, 18 November.

De heer *Thouvenel* is hier aangekomen en vertrekt heden avond naar Parijs.

Graaf *Lallemant* blijft te Konstantinopel met de zaken van het gezantschap belast.

De *Presse d'Orient* meldt dat de sultan, in het plegtig gehoor, aan den heer *Thouvenel* vóór diens vertrek verleend, den gezant dank gezegd heeft voor zijne onvermoeide pogingen om steeds de goede verstandhouding tusschen Turkije en Frankrijk te bewaren.

Het *Journal de Const.* berigt, dat 12000 man ter versterking naar het leger in Arabië worden gezonden. De daardoor ontstaande leemten zullen door nieuwe ligtingen worden aangevuld.

ADVERTENTIEN.

⁂ Heden overleed in den ouderdom van bijna 74 jaren, onze geliefde Moeder, TRIJNTJE ZOMER, Weduwe van LEENDERT DE ZANGER, in leven Rietmattenmaakster.

Capellen a.d. Yssel, 14 Nov. 1858.   ARIE DE ZANGER L. z.
M. DE ZANGER JONKHEID.

Dienende deze algemeene tevens tot bijzondere kennisgeving.

De affaire zal door den eerst ondergeteekende worden gecontinueërd, op de firma van *Weduwe L. de Zanger en Zoon.*

⁂ Te Breukelen overleed, den 15. November 1858, in den ouderdom van 67 jaren, de WelEdelGeboren Heer CORNELIS MAURITS VAN EELDE, Echtgenoot van Vrouwe H. E. VAN EELDE, geb. DU MARCHIE SARVAAS.

⁂ Te Nijmegen overleden, den 19. November 1858, de WelEdelGestrenge Heer Mr. Z. SALVERDA, in leven Bewaarder van de Hypotheken en het Kadaster enz.

⁂ Voor de veelvuldige deelneming betoond bij het overlijden van ANTHONIE BERNARDUS LIERA, betuigen hunnen hartelijken dank

Wed. A. B. LIERA,
geb. C. A. B. DIESCH,
G. W. LIERA.
M. E. LIERA,
geb. NEELMEIJER.

Utrecht, 20 Nov. 1858.

METALEN KRUIS.

⁂ Vergadering van de AFDEELING UTRECHT op Donderdag den 25. November 1858, 's avonds ten half acht ure, in het Gebouw van Kunsten en Wetenschappen.   Het Bestuur der Afd.,

Graaf NAHUYS, *President.*
A. G. J. TAETS VAN AMERONGEN, *Secr.*

⁂ De UTRECHTSCHE KIEZERS-VEREENIGING heeft gesteld tot Kandidaten voor de Kamer van Koophandel, de Heeren:

N. C. Osti sen., J. Sanderson, J. Trip en **D. van Zijdveld;** en ter vervanging van den Heer VOSWINKEL DORSELEN, den Heer **J. Harting.**

Namens het Bestuur,   Namens het Bureau,
J. G. A. BOSCH.   P. M. JONGENEEL, *Voorz.*
E. H. KOL, *Secr.*

HOUTVERKOOPING op Nieuw-Amelisweerd.

⁂ De Notaris VAN MARIENHOFF, te Wijk bij Duurstede, zal op Maandag den 22. November 1858, des voormiddags ten 10 ure, op den huize *Nieuw-Amelisweerd*, in de gemeente Bunnik, in het openbaar verkoopen:

Zware gave EIKEN, BEUKEN, IEPEN, NOOTEN, POPULIEREN, WILGEN, LINDEN en KERSEN BOOMEN, geschikt voor Werkhout, alsmede onderscheidene perceelen ESSCHEN en ELZEN HAKHOUT, drooge TAKKE BOSSEN en SPAANDERS.

⁂ **Verkoop van Huisraad,** ten sterfhuize van de Wed. KOEL, te Jutphaas bij het Fort, den 25. November 1858, des morgens ten 9 ure.

HOUTVERKOOPING
op den Niënhoff bij Bunnik.

⁂ Op Vrijdag 10 December 1858, des voormiddags ten 10 ure, van eene aanzienlijke partij zware EIKEN-, BEUKEN-, IEPEN- en POPULIERENBOOMEN, alsmede Eiken, Elzen en Esschen HAKHOUT, drooge TAKKENBOSSEN en ROOISPANEN.

HOUTVERKOOPING
op Wikkenburg bij Houten.

⁂ Op Vrijdag den 10. December 1858, des morgens ten 10 ure, in de Herberg *de Laatste Stuiver*, bij Wikkenburg onder Houten: zullen door den Notaris HERMSEN, gevestigd te Houten, publiek worden verkocht:

350 zware en bijzonder gladde ESSCHEN BOOMEN, alsmede een groote parij SCHIETWILGEN en POPULIEREN BOOMEN, allen geschikt voor werkhout.

Nadere inlichtingen te bekomen bij den Tuinman op *Wikkenburg.*

Door Finale Quiteering

⁂ worden alle nog voorhanden GALANTERIEN, benevens eene groote partij ENGELSCHE LAMPEN, PENDULES en ZILVERWERK tot **veel verminderde prijzen** uitverkocht.

M. A. F. REUSER.

GESCHENKEN VOOR ST. NICOLAAS,

⁂ zijn in zeer uitgebreide sorteringen in ons Magazijn ontvangen en ontpakt.

Keurige **Papeterien, Poësien, Schrijfportefeuilles. Schotsche Artikelen, Prenteboekjes, Kinderprenten, Speelgoederen** in alle genre; **Gezelschapspelen,** waaronder het nieuwe Dwergspel, **Bouwdozen, Legprenten, Cartonnages, Cabasjes** in ruime keuze, **geestige Surprices** en eene menigte **Artikelen** geschikt voor Cadeaux.

A. GRIJSEELS & Co.

⁂ In de Fabriek van den ondergeteekende is voorhanden, een DEPOT van **gewone** en **albasten Pleister,** in het groot en klein.

Lijnmarkt.   L. GIUSTI.

STEENKOLEN, HOUTSKOLEN EN COKE

⁂ zijn voortdurend te bekomen bij MULDER & VAN LIND, Buitenlandsche Expediteurs. De Coke tegen 70 Cents de 32 ℔ (circa een mud). De tien mudden vrij te huis te bezorgen.

Bestellingen worden aangenomen in de Minnebroederstraat n°. 259 en in de kelder, Oude Gracht bij de Jacobiebrug, onder wijk H n°. 25.

Nouveautés Parisiennes.

⁂ Le soussigné a l'honneur de prévenir que, revenant de PARIS, il apporte tout ce qui se fait de plus nouveau et de plus élégant en coiffures de Dames, — qu'il exécute la taille des cheveux, du meilleur genre, pour les messieurs; et que ses chevelures postiches perfectionnées, sont tout ce qu'on peut désirer de plus naturel et de plus solide.

J. LABBE. 45 Lijnmarkt.

⁂ Het is onzen tijd eigen bij de invoering van nieuwe ondernemingen, die in Couranten-artikelen, hoog op te vijzelen en zoo mogelijk, het onkundige publiek daardoor te winnen.

Onder meerderen behoort daartoe de aanprijzing van de onlangs opgerigte Vennootschap NEDERLAND.

Wij willen niet treden in een onderzoek naar de juistheid van alle die aanprijzingen, — waarop anders welligt nog iets zou zijn af te dingen, maar laten dat gaarne alles voor rekening van de schrijvers en de hooge beschermers, die daaraan hunne goedkeuring schijnen te hechten, — die artikelen worden gelezen en meestal weder vergeten.

Maar anders is het met gedrukte voorschriften, die in ieders handen komen en blijven, en als de grondslagen te beschouwen zijn, waarop men het gebouw wil optrekken.

Nu heeft men bij de Vennootschap NEDERLAND, na veel lofgetrompet in de Couranten, den zonderlingen inval gehad, om eene vergelijkingstabel in de wereld te zenden, waarboven staat: „*Vergelijking der voorwaarden van deelneming in de Vennootschap* NEDERLAND *met die der beide meest bekende maatschappijen van Levensverzekering.*"

Deze aanprijzing nu heeft ons bij uitstek getroffen, en mag door Vrienden van waarheid niet stilzwijgend worden voorbijgegaan,

1°. Omdat de beide genoemde maatschappijen, WAARBORGMAATSCHAPPIJ RIETVELD & TE WINKEL en de HOLLANDSCHE SOCIETEIT VAN LEVENSVERZEKERINGEN BIJ LANGERHUIZEN, en, voor geene vergelijking vatbaar zijn, en, de eerstgenoemde hare bekendheid bijna geheel verschuldigd is aan *beweerde* en *bewezen* insoliditeit, — de laatstgenoemde daarentegen hare onwraakbare soliditeit.

Van waar moeten wij dan vragen, die zonderlinge vergelijking tusschen twee maatschappijen, die daarenboven in aard en strekking geheel verschillen, en geen andere overeenkomst hebben dan eene geldelijke uitbetaling na overlijden; de eerste zoolang er geld voorhanden zal zijn, de laatste onder zoodanige *vaste* garantie en zekerheid, en op zoodanige *grondslagen*, dat nota bene de nieuwe Vennootschap Nederland ze onvoorwaardelijk tot de hare gemaakt en zich slechts eenige afwijkingen veroorloofd heeft, over welker juistheid alleen de tijd zal kunnen beslissen, maar waaronder bepalingen, die zeer zeker de toets der zedelijkheid niet kunnen doorstaan en in strijd zijn met het beginsel waarvan men is uitgegaan.

Wij laten dat intusschen alles vrij, en willen de nieuwe Vennootschap hare regten niet betwisten; wat wij alleen betwisten, is het regt om bij de vergelijkingen *uitsluitend in haar belang* der waarheid te kort te doen, en dat doet zij, wanneer zij bemerkt, dat:

bij de Holl. Societ. van Levensverz. *iemand* oud 30 jaren, voor een Kapitaal van *ƒ* 10.000. — aan zijne erfgenamen uit te keeren een jaarlijksche premie betaald van *ƒ* 294.— en verzwijgt, dat volgens dezelfde tabel, N°. 1, *iemand* van gelijken leeftijd voor hetzelfde geval in dezelfde som slechts *ƒ*251.— heeft te betalen.

Dat doet zij even zoo, wanneer zij in het laatste voorbeeld van tijdelijke verzekering almede verzwijgt, dat bij de Holl. Societ. v. Levensverz. diezelfde verzekering ook kan plaats hebben voor *ƒ* 178.

Want bij de Holl. Societ. v. Levensverz. is steeds een verschil tusschen het mannelijk en vrouwelijk geslacht behouden, gegrond op het verschil van sterfte, welk onderscheid ook bij de *Lijfrentetafels* van de *nieuwe Vennootschap Nederland*. *onveranderd* is overgenomen, en waardoor zij de juistheid van dat beginsel stilzwijgend erkent. — terwijl zij het bij de Levensverzekerings tafels, *zonder opgave van redenen*, heeft laten varen.

Dat doet zij eindelijk, wanneer zij zegt:

„de verzekering bij de Hollandsche Societ. van Levensverz. vervalt bij staking van de betaling der Premie, terwijl de reeds betaalde premiën eigendom der Maatschappij worden."

terwijl integendeel in het berigt voor de Holl. Societ. van Levensverz. *ƒ* à XIV, omtrent die verzekeringen gelezen wordt:

„Aan doorloopende verzekering is het *voorregt* eigen, dat de verzekering niet alleen met *goedvinden* kan worden vernietigd, maar de *waarde* der verzekering terugbetaald."

Wij willen niets afdingen van de Soliditeit, die de Vennootschap Nederland aan zijne *deelhebbers* aanbiedt, maar wij mogen ter liefde der waarheid, niet onopgemerkt laten, *de* in ons oog minder *kiesche* middelen, die zij ter harer vestiging schijnt *noodig* te achten, — en die wij meenen te hebben *aan*getoond.

1°. Vergelijking van zaken, die noch in beginsel noch in werking, te vergelijken zijn.

2°. Verminking der waarheid, in een der voor het algemeen meest belangrijke punten.

Eenige vrienden van Waarheid.

Marktberigten.

Amsterdam 19 Nov. Tarwe en Rogge prijshoudend. Rogge 131 ℔ b. Pools. *ƒ* 3.15; 135 ℔ Kub. *ƒ* 3.05. 101 ℔ 119 „ Pruiss. *ƒ* 1.75. Garst ruim prijshoudend; fijne Zweeds. *ƒ* 1.60.

Schiedam, 19 Nov. Granen. Verkocht: Rogge, 144 ℔ Archangel *ƒ* 1.78 6 w., en 145 ℔ Pernau *ƒ* 2.02 kont. Moutwijn per Ned. vat zonder fust *ƒ* 14.00. Jenever id. *ƒ* 19.50 Amsterd. proef *ƒ* 20.75, zonder de belasting. Spoeling *ƒ* 1.80 per ketel.

Arnhem, 19 Nov. Oude Weit van *ƒ* 10.00 tot *ƒ* 11.10. Nieuwe Weit van *ƒ* 8.25 tot *ƒ* 10.40. Rogge van *ƒ* 5.90 tot *ƒ* 6.30. Boekweit van *ƒ* 5.25 tot *ƒ* 6.00. Garst van *ƒ* 5.20 tot *ƒ* 5.40. Friesche Haver van *ƒ* 3.70 tot *ƒ* 4.00. Voerhaver van *ƒ* 3.85 tot *ƒ* 4.00. Paardenboonen van *ƒ* 9.30 tot *ƒ* 9.40. Aardappelen van *ƒ* 1.15 tot *ƒ* 1.35. Boter per Ned. p. van *ƒ* 0.90 tot *ƒ* 1.14. Appelen van *ƒ* 2.70 tot *ƒ* 3.10. Peren van *ƒ* 3.00 tot *ƒ* 3.5.

WAARNEMINGEN, gedaan op het Koninklijk Nederl. Meteorologisch Observatorium te Utrecht. (Zonnenburg.)

Nov.	Uren	Wind-rigt.	Wind-kr.	Barom. bij 0°.	Ther F.	Afwijk d.Temp.	Vochtigh.	Gev. regen.	Opmerkingen
			N. 8						
18	2	nw.	0.5	756.39	39.2	— 4.7	0.80	0	Bijna helder.
	10	wzw.	0.0	56 56	31.6	— 7.6	0.97	0	Bijna helder.
19	8	w.	0.0	58.27	36.3	— 2.5	0.96	0.5	Zw.bew., nev.

PRIJZEN DER EFFEKTEN.

AMSTERDAM 19 November 1858.

NEDERLAND.				
Werkel. Schuld	2½	pCt.	64⅛	64¼
dito dito	3	„	75⅝	75 11/16
dito dito	4	„	98⅛	98 5/16
Handelmaatschappij . .	4½	„	141½	141⅝
Oost-Indische Leening	4	„	97¾	
BELGIE.				
Certifik. bij *Rotschild* .	2½	pCt.	53⅛	53¼
SPANJE.				
Obligatien	1½	pCt.	30 1/16	30 1/16
Binnenl. Schuld	3	„	41 3/16	
Bewijzen Koepons			6	
PORTUGAL.				
Obligatiën	3	pCt.	46¼	46⅛
dito 1856 57	3	„	45 9/16	45⅝
dito uitgestelde			29¼	
RUSLAND.				
Oblig. bij *Hope en C°*.	5	„	106	106⅛
Obligat. 1828 & 1829.	5	„	104	
Certifikaten 1840 . . .	4	„	86 1/16	86¼
Cert bij *Stieglitz* . . .	4	„	85 15/16	86⅛
dito 5e Serie	5	„	97⅜	97¼
dito 1855 6e Serie . .	5	„	102 1/16	102 3/16
dito Adm. te Londen	4½	„	99	
Certifik. van Assign. .	6	„	66⅛	
POLEN.				
Aand. 1835, fl 500			157¼	
Obligatiën	4	pCt.	18¼	

Snelpersdruk van L. E. BOSCH en ZOON.

Bijvoegsel bij No. 275 van de Utrechtsche Prov. en Stads-Courant.

Provinciale Staten van Utrecht.

Zitting van Donderdag 11 November 1858.

Tegenwoordig zijn 31 leden, afwezig de HH. *de Geer v. Oudegein*, *v. Asch v. Wijck*, *v. Hoytema*, *v. Hardenbroek*, *Menso*, *v. d. Poel*, *Cordes*, *de Louter*, *Lagerwey* en *Kien*.

Wordt bij monde van den heer *Pabst* verslag uitgebragt door de komm. belast met het onderzoek van het voorstel van Gedep. Staten betreffende het waterschap van Bijleveld en den Meerndijk, welke komm. adviseert de uitzondering toe te staan, doch, wat betreft de vijf polders onder Bijleveld, de beslissing te verdagen tot de aanstaande zomerverg en Gedep. Staten te verzoeken, het koll. van Bijleveld uit te noodigen, ten spoedigste een ontwerp van een afzonderlijk reglement op te maken en, nadat de ingelanden daarover zullen zijn gehoord, eene voordragt tot regeling der voormelde polders te doen.

Wordt besloten dit rapp. ter visie te leggen en te behandelen na de aan de orde gestelde stukken.

Wordt bij monde van den heer *v Reede tot ter Aa* verslag uitgebragt door de komm. belast met het onderzoek van het voorstel van Gedep. Staten betreffende het waterschap van Heicop genaamd de Lange Vliet, welke komm. adviseert het verzoek tot uitzondering van dit waterschap toe te staan. — Als voren.

Wordt bij monde van den heer *Strick van Linschoten* verslag uitgebragt door de komm., belast met het onderzoek voorstel van Gedep Staten, betreffende de aanvraag van den gemeenteraad van Ysselstein, om eene tegemoetkoming van *f* 400 voor den bouw van een kelder onder het instituut voor meisjes aldaar; welk verslag eindigt met het advies, zich te vereenigen met het voorstel van Gedep. Staten en de subsidie niet te verleenen: — alsvoren.

Aan de orde is alsnu het verslag der komm., betreffende de wijziging der begrooting.

Wordt zonder omvraag tot die wijziging besloten.

Wordt mede zonder omvraag besloten konform de voordragten van Gedep. Staten.;

a. betreffeude de reis- en verblijfkosten der veeartsen;

b. betreffende den aankoop van een stuk land tot verbetering van den Haarweg;

c. betreffende de aanvraag tot verlenging der koncessie voor den t d van twee jaren tot heffing der weg- en bruggelden op het zand- en jaagpad van Breukelen naar Ouderkerk.

d. betreffeude de weigering der gemeenten Ankeveen, Kortenhoef en Nederhorst den Berg, om bij te dragen tot het onderhoud van het zand- en jaagpad tusschen Utrecht en Breukelen.

e. betreffende den te verleenen vrijdom van tol aan de rijksveldwachters en hun geleide op de provinciale wegen;

Aan de orde zijn de ontwerp-reglementen voor het Gein-waterschap en den Bossenwaard, waarover de algemeene beraadslagingen geopend worden.

De heer *Bastert* wenscht de aandacht op een punt te vestigen, dat in de meeste dier bijzondere reglem. voorkomt. In het reglement van den Bossenwaard namelijk vindt Spr. eene bepaling omtrent het onderhoud van sommige werken; het leggen van duikers als anderszins, en in dat van de waterschappen onder Wijk, eene groote lijst van werkzaamheden, die door de ingelanden behooren te worden uitgevoerd. Het komt Spr. voor, dat de vraag gedaan moet worden of dit onderwerpen zijn die in die reglementen te huis behooren. Naar Spr.'s overtuiging moesten de bijzondere verpligtingen van ingelanden veeleer bij keur dan bij reglementen worden geregeld. Spr. gelooft, dat die onderwerpen niet behoeven en niet moeten worden opgenomen in een reglement. Men zou kunnen aanvoeren, hoe men, als ze niet in reglementen worden opgenomen, verzekerd is omtrent de rigtige uitvoering? maar Spr. merkt aan, dat de opgave van die werken afkomstig is van de waterschapsbesturen, en of ze nu in afzonderlijke keuren of in 't reglement worden opgenomen, ze zijn daar in beide gevallen afkomstig van. Spr. meent toch in twijfel te mogen trekken of de leden dezer vergadering zoo van elk geval in de waterschappen kunnen gesaisisseerd worden, dat zij eene wetgeving kunnen daarstellen omtrent werken in 't waterschap zelf. Zij moeten er ook niet in worden opgenomen; de Staten keuren het reglement niet goed, maar stellen het vast; de wet schrijft wel het inleveren eener voordragt voor, maar de Staten zijn daaraan niet gebonden; als men dus aanneemt dat het onderhoud geregeld moet worden zijn de Staten volkomen bevoegd daarin verandering te maken. Art. 89 van het algemeen reglement zegt, dat het bestuur zorgt dat een naauwkeurige staat opgemaakt en bijgehouden worde van hetgeen naar burgerlijk regt in het bezit van het waterschap is, en van de onderwerpen tot algemeene dienst bestemd, met wier onderhoud het waterschaps-bestuur belast is, enz. Wordt dit onderhoud nu in het bijzonder reglement opgenomen, dan is dat art. overtollig. Spr. kan zich niet geheel losmaken van het denkbeeld, dat aan het waterschap toekomt wetgevende bevoegdheid. En zoo die bestaat, bestaat ze zeker bij 't maken van keuren. Dat dit denkbeeld ook bij de vergadering geheerscht heeft, is, dunkt Spr., op te maken uit het reglement voor den Lekdijk bovendams, waarin niet staat, welke werken uitgevoerd, maar dat er keuren zouden gemaakt worden.

De heer *v. Beeck Calkoen* gelooft, dat die vraag reeds eens behandeld werd bij gelegenheid dat de vraag gesteld is, of aan de dijkbesturen de bevoegdheid zou gelaten worden om te bepalen, of er persoonlijke diensten zullen worden gedaan, en toen het denkbeeld is aangenomen, dat die bevoegdheid door de vergadering zou moeten worden uitgesproken, doch de wijze, waarop die diensten zouden worden verrigt, aan de bepalingen der keuren zou worden overgelaten. Het komt Spr. echter voor, dat de bezwaren, die de heer *Bastert* maakt, wel beschouwd gemakkelijk zullen zijn uit den weg te ruimen. Hij zet daartoe voorop de vraag: wat is hetgeen waarover hier gehandeld wordt? Het is de vraag, of aan het waterschaps-bestuur zal worden toegekend de bevoegdheid, om de verpligtingen tot afzonderlijke praestatiën ten behoeve van het waterschap, op te leggen aan afzonderlijke ingelanden, dus sommigen ten voordeele van allen te belasten. Dat denkbeeld is door het reglement zelf tegengesproken, waarin de gedachte heerscht, dat het onderhoud komt ten laste van de algemeene kas, en het onderhoud *in natura* slechts wordt behouden voor zoover het nog bestaat en niet verder zal worden uitgebreid. Het is Spr. voorgekomen, dat men moet aannemen, dat aan de waterschapsbesturen toekomt eene regelende magt, maar dat de objecten waarover hun beheer gaan zal, worden omschreven door de reglementen; de keuren zullen beslissen op welke wijze het regelend gezag gevoerd zal worden. De heer *Bastert* heeft gezegd dat de opgave der werken afkomstig is van de waterschapsbesturen zelven, en stelt daartegen over dat de reglementen uitgaan van de vergadering. Spr. gelooft dat dit hier werkelijk plaats heeft en het zich zoo heeft toegedragen, dat de voordragt geschied is, de inlichtingen gegeven zijn door het waterschapsbestuur; maar dat de Staten nu ook als provinciale wetgever optreden en bepalen, welke onderwerpen onder het toezigt van het bestuur komen, en welke onderwerpen ten laste van het geheele waterschap of van de onderdeelen gebragt worden. Spr. geeft daarom toe, dat de Staten ook de bevoegdheid zouden hebben om eene andere regeling te maken en bijv. in eens het beginsel aan te nemen dat er geen onderhoud *in natura* meer zou zijn. Spr. kan niet deelen het bezwaar ontleend uit art 89. Hij erkent wel dat het geval zich zal voordoen, dat wanneer het onderhoud *in natura* zal zijn afgekocht de lijst van wat gemaakt zal moeten worden niet meer in overeenstemming zal zijn met het reglement. Hij stelt daar echter tegenover het bepaalde bij art. 115. De vergadering moet uitspreken dat het onderhoud *in natura* wanneer het zal plaats hebben, bij de reglementen zal bepaald worden, en daarom zijn in de nu voorgedragen reglementen, al de bijzonderheden omtrent die werken opgenomen. Het komt Spr. dus voor, dat het stelsel door Gedep. Staten aangenomen, is dat van het reglement, door art. 115 gebiedend wordt voorgeschreven, en geen bezwaar in de uitvoering zal opleveren.

De heer *Bastert* zegt, dat het de vraag is of de belanghebbenden in de meening verkeerd hebben, dat het bijzonder reglement zou zijn een reglement van beheer, of wel dat het onderhoudspligtigheid zal regelen. Spr. moet er op wijzen, dat men bij de uitvoering in ontzaggelijke moeijelijkheden zal geraken, het reglement bepaalt dat het onderhoud *in natura* kan worden afgekocht, en bij elken afkoop die plaats heeft wordt het reglement onwaar of het moet worden herzien. Wat nu betreft de door het waterschap uit te voeren werken, voor zoo verre ze in het regl. vermeld staan, hebben zij de bekrachtiging der vergadering; maar als nu het bestuur nieuwe werken wil maken, moet het dan die bekrachtiging wêer aanvragen? Bovendien is ook voorgeschreven, dat bij nieuwe werken die gemaakt zullen worden, alleen Gedep. Staten daarmede zullen worden bekend gemaakt. Spr. vraagt of dit een rigtige gang van zaken is. Spr. had aanvankelijk gedacht dat de zaak niet van groot gewigt was, doordien hij niet meende, dat de bepaling een regtsgrond zou daarstellen, doch dit verneemt hij zal wel het geval zijn, en dan moet hij toch wijzen op de belangrijke verantwoordelijkheid, die de vergadering op zich neemt, om, bij de weinige kennis, die althans hij van de bijzondere werken in de verschillende waterschappen heeft, door de geheele provincie te bepalen, welke werken zullen worden uitgevoerd.

De heer *v. Beeck Calkoen* gevoelt daarvan al het gewigt, doch meent, dat dit slechts een spoorslag moet zijn om met groote naauwkeurigheid de werken na te gaan. De bedenking dat sommige ingelanden zich niet zouden hebben voorgesteld wat er gaande was, zal door de diskussien uit den weg worden geruimd. Spr. gelooft dat een groot deel van de bezorgdheid van den heer *Bastert* zal wegvallen als men er acht op slaat, dat zij nu nog maar zeer weinige waterschappen geldt, waaromtrent bovendien een grondig onderzoek gedaan is. Wat de heer *Bastert* voorts heeft gezegd, dat nadat er onderhoud van werken zal zijn afgekocht volgens art. 117, de legger, bedoeld in art. 89, niet met het regl. gelijkluidend zal zijn: Spr. merkt daaromtrent aan dat de titel van den afkoop der praestatie eenigermate als bijlage tot het reglement zal gelden, omdat de afkoop een uitvloeisel van 't reglement is: zeker acht hij het, dat daaruit geene praktische bezwaren kunnen voortvloeijen. Het bezwaar, dat de waterschapbesturen zouden kunnen belet worden nieuwe inrigtingen daar te stellen aan een werk dat *in natura* wordt onderhouden, vervalt, als men in overweging neemt, dat het bestuur bevoegd is te doen wat in 't belang is van het waterschap, mits ten laste van allen.

De heer *Ackersdijck* verwondert zich eenigzins over de nu aangevangen diskussie en zou in bedenking geven, die niet te vervolgen. Het punt waarover nu gesproken wordt, moest overwogen worden, en is ook overwogen toen het algemeen reglement gemaakt werd; daarin is bepaald, wat de bijzondere verordeningen voor elken polder moeten bevatten. Nu maakt de heer *Bastert* zwarigheid omtrent hetgeen in het algemeen reglement is voorgeschreven, maar over dat reglement is geen voorstel gedaan; zoo lang dat bestaat behoort het te worden toegepast. Meent dat hij nu, dat men daarin gedwaald heeft, dan, dunkt Spr., dat hij zijn gevoelen niet wel kan voordragen in den vorm van aanmerkingen op het nu voorgelegde ontwerp, maar dat hij eene voordragt moet doen om het algemeen reglement te wijzigen. Nu heeft men alleen te oordeelen over de ontwerpen voorgedragen krachtens het reglement, en over de verzoeken van sommige polders om van de werking van dat algemeen reglement te worden uitgezonderd.

De heer *Pabst* meent te moeten verschillen van den heer *Ackersdijck*, die zegt, dat de heer *Bastert* niet bevoegd zou zijn dit punt ter sprake te brengen. De heer *Bastert* heeft beweerd, dat in 't reglement niet wordt voorgeschreven de opname van al die bijzondere werken, en daarom komt zijne vraag wel degelijk te pas nu men een reglement behandelt, waarin dergelijke zaken worden omschreven. Hij is het echter met den heer *Bastert* niet eens. Toen men het reglement ontwierp is het hem voorgekomen, dat men de zaak der waterschappen niet meer veranderde dan volstrekt noodig was om haar in verband te brengen met de bestaande wetgeving. Het reglement komt dus in de plaats van een schouwbrief en in de schouwbrieven was vroeger bepaald, niet alleen hoe en wat het bestuur zou zijn, maar ook steeds vermeld *op welke wijze en door wien* de werken *in natura* verrigt moeten worden; dat moet alzoo ook worden bepaald in het bijzonder reglement. Nu is de vraag, of in het reglement iets is, dat met deze uitlegging strijdt, en dit ontkent Spr. Als algemeene regel zegt het reglement, dat het waterschapsbestuur zelf de noodige werken moet laten doen, maar er zijn ook werken, die door bepaald aangewezen ingelanden *in natura* moeten verrigt worden; omschrijft het bijzonder reglement die niet, van waar zal dan het bestuur de bevoegdheid ontleenen, die op te leggen. Er moet alzoo eene magt zijn welke die bevoegdheid geeft, en dat zijn de Staten. Wierd daarin niet tevens bepaald, op welke wijze die werken moeten gemaakt worden, dan waren de ingelanden aan de willekeur van het waterschapsbestuur overgelaten, en daarvoor behooren de Staten vooral te zorgen. Bovendien moeten de Staten soms, bij nalatigheid van het bestuur, gelasten, dat werken *in natura* worden gemaakt. Hoe zullen zij dat kunnen doen, indien niet in het bijzonder reglement staat vermeld, op welke wijze de werken moeten gemaakt worden? Ook tegen willekeur van Gedep. Staten behoort gemaakt te worden. De heer *Bastert* vraagt echter, hoe kunnen deze Staten over alle die werken oordeelen? Het antwoord is: het onderwerpelijk reglement heeft ter visie van de ingelanden gelegen, en waren er aanmerkingen gemaakt, in deze vergadering zullen leden gevonden worden, die de Staten in elk bijzonder geval voldoende inlichtingen kunnen geven. Er is dus geen grond om de bedoelde werken niet in de bijzondere reglementen op te nemen, maar bovendien moet de wijze vermeld worden hoe ze zullen gemaakt worden, en de personen die daarmede zijn belast, als een uitmuntend maar zeer moeijelijk voorschrift van het algemeen reglement op de waterschappen.

De heer *v. d. Poll* zegt, dat, als hij den heer *Bastert* wel begrepen heeft, dat hij niet alleen bezwaar er in ziet dat de personeele diensten, die verrigt moeten worden, opgenomen worden in 't bijzonder reglement, maar dat er verscheidene reglementen zijn, waarin die werken zijn opgenomen, welke de polder zelf moet onderhouden, zeer geringe werken, waarvan nu reeds de afmetingen zijn bepaald. Het is, moeijelijk voor de polderbesturen daaraan te voldoen. Indien het polderbestuur eens begrijpt dat van die afmetingen moet worden afgeweken en het dit niet kan doen zonder weer eerst verlof te vragen, vindt Spr. daarin wel bezwaar. Het gevolg zal zijn, dat de ingelanden kunnen opkomen en zeggen, dat, wijl in 't bijzonder reglement is bepaald, dat de werken op die wijze moeten worden uitgevoerd, dat nu, omdat het iets grooter wordt, de kosten meer zullen bedragen dan noodig is.

De heer *Pabst* zegt, dat er geen verschil kan bestaan omtrent de vraag of het waterschapsbestuur zou kunnen gelasten, werken, die op algemeene kosten worden daargesteld, maar het geldt de vraag, of als een werk *in natura* moet worden gemaakt of onderhouden door een ingeland, alsdan die verpligting, om te kunnen worden opgelegd, zal moeten om-

schreven zijn door een bijzonder reglement. Dit laatste nu acht Spr. volstrekt noodzakelijk, ook omdat aan het eind van art. 115 van het algemeen reglement staat, dat dit onderhoud niet in 't minst mag worden verzwaard.

De heer *v. d. Voll* zegt, dat hem gebleken is, dat die werken, welke behooren tot het beheer van den polder, ook in het reglement zijn opgenomen, en de heer *Bastert* nu heeft opgemerkt, of het wel doelmatig is, die kleinigheden er in op te nemen. Ook Spr. gelooft, dat dit niet moet geschieden.

De algemeene beraadslagingen worden gesloten en het reglement voor het Geinwaterschap met de 5 eerste artt. van dat voor den Bossenwaard zonder omvraag aangenomen.

Omtrent art 6. houdende bepaling dat het waterschap de bestaande heul of duiker onderhouden en voortdurend op de tegenwoordige afmetingen 0.54 el breedte en 0.34 el hoogte moet houden is de heer *Bastert* van oordeel, dat na hetgeen reeds is gezegd, niet veel diskussiën meer noodig zijn. Hij kan er zich echter niet mede vereenigen. De duiker bijv. wordt gezegd eene kapaciteit te moeten hebben van 9 palm; als nu het waterschap hem eene kapaciteit van 10 palm zou wenschen te geven, zou het eene wijziging in 't reglement moeten voordragen.

De heer *Pabst* acht dit juist het grootste bewijs voor het hoog gewigt dat dit door de Staten worde bepaald, daar dit ook in verband staat met de belangen van aangrenzende polders.

De heer *H. Verloren* merkt op, dat ook voor die werken welke niet door de ingelanden doch door het bestuur van het waterschap moeten onderhouden worden, het van belang is, dat die in het bijzonder reglement worden omschreven, met het oog op art. 135 van het algemeen reglement. Bij dit artikel is aan Gedep. Staten de magt gegeven om, bijaldien het bestuur in gebreke blijft in dat onderhoud te voorzien, zulks ten koste van hetzelve te laten doen. Nu dient er toch ergens uit te blijken, dat het waterschap tot dat onderhoud verpligt is, en hoe dat moet geschieden, opdat Gedep. Staten zich daarop kunnen beroepen. In de keuren zal die omschrijving niet geschieden, want die zullen slechts loopen over het onderhoud, dat door de ingelanden zelven moet bewerkstelligd worden en de strafbepalingen in geval van verzuim.

De heer *Bastert* merkt op, dat bij het hoog gewigt door de leden aan die bepaling gehecht, het hem voorkomt voor de vergadering moeijelijk te zijn zich over de zaak uit te laten. Het waterschapsbestuur kon wel eens eene verkeerde voordragt gedaan hebben. Spr. gelooft dat de inrigting van de waterschapswerken berust op kontrakten, konventiën, die hij niet wil ter zijde gesteld hebben, en hij meent, dat de vergadering niet kan beoordeelen, of de opgave daarmede overeenkomen.

De heer *van Beeck Calkoen* zegt, dat men zich wel verzekerd kan houden dat de afmetingen zijn opgegeven gelijk zij bestaan. Er is dus gekonstateerd waarin de last thans bestaat. Verlangden de besturen later de afmetingen van dien aard te maken dat de verpligting daardoor verzwaarde, dan zou 't bestuur de meerdere kosten voor algemeene rekening moeten nemen.

De heer *van Bel* wenschte juist ditzelfde te zeggen, doch voegt er tot geruststelling nog bij, dat al de voordragten zijn gemaakt volgens de koncepten door de besturen zelven ingediend, en daarbij overgelegd zijn alle titels waarop de zaak berust. Die koncepten hebben ook ter visie gelegen van ingelanden, en niemand heeft eenige bedenking ingeleverd betrekkelijk dit punt. De vraag heeft de komm. wel in overweging genomen, maar zij is tot de konklusie gekomen, dat zulks in het reglement moest bepaald worden, daar het anders in het onzekere bleef en alleen de Provinciale Staten die verpligting konden uitmaken

De heer *Ackersdijck* herinnert nog dat art. 145 van het algemeen reglement bepaalt, dat al de regts gronden, waarop de verpligtingen tot nog toe hebben berust, binnen vijf jaren zullen vervallen. Wordt dus in de nieuwe reglementen niet opgenomen wat vroeger bepaald was, dan zou de polder regteloos worden.

De heer *v. Beeck Calkoen* gelooft met betrekking tot wat de heer *Bastert* gezegd heeft, dat al de overeenkomsten door hem bedoeld wel degelijk kracht behouden, naar de bepalingen van het burgerlijk regt.

Het art. wordt hierop met de volgende zonder omvraag aangenomen en het geheele reglement vastgesteld, waarna de vergadering voor een kwartier uurs geschorst wordt.

Na de pauze wordt bij monde van den heer *Wijers* rapport uitgebragt namens de kommissie, belast met het onderzoek der vraag wat van wege de Staten om de belangen der provincie in zake den aanleg van spoorweg voor te staan. De konklusie van dit rapport luidt: dat de vergadering besluite, zich bij adres aan de Staten-generaal te wenden, ten einde die vergadering te verzoeken, dat zij aan de voorgedragen ontwerpen hare goedkeuring niet verleene, maar dat zij moge besluiten, dat de spoorwegen of geheel voor rekening van den Staat mogten komen, of dat althans aan de koncessionarissen de verpligting worde opgelegd, om ook andere lijnen, en inzonderheid die van Utrecht op Zwolle, daar te stellen.

De *Voorz.* geeft het voornemen te kennen, om dit rapport nog heden, na afloop van de vastgestelde werkzaamheden, aan de orde te stellen.

Thans is aan de orde de behandeling der ontwerpreglementen voor de verschillende waterschappen.

Ofschoon dezen bijna allen gelijk zijn, meent de Voorz. toch, om reden er eenig verschil bij sommigen bestaat, eene afzonderlijke behandeling te moeten voorstellen. Hiertoe overgaande, worden het eerst in behandeling genomen de reglementen voor het Noorder waterschap, voor het Bikker-waterschap, voor het Bekaaide Maats waterschap, voor het waterschap van Blokland; voor het vereenigd St. Nikolaas en Rikvisscher-waterschap en voor het Nieuw Oosterwaterschap, allen in de gemeente Bunschoten gelegen, welke allen worden aangenomen, nadat alvorens de vereeniging van de beide laatsten, het St. Nikolaas met het Rikvisscher, en het Nieuwmet het Ooster-waterschap, was goedgekeurd.

De *Voorz.* stelt vervolgens voor, om de reglementen voor het waterschap van het Gemeeneland van Wijk bij Duurstede, Wijkerbroek en Leuterveld in eene volgende bijeenkomst te behandelen, alzoo gebleken is, dat daarin bij het overschrijven eenige zinstorende fouten zijn ingeslopen.

Het voorstel van Gedep. Staten tot opheffing van het bestuur der binnenl. lasten in de voormalige gemeenten Leersum en Darthuizen wordt goedgekeurd.

Aan de orde is het reglement op de Biltsche en Zeister grift.

De heer *Spengler* zegt, zijne bezwaren tegen het voorstel van HH. Gedep. Staten te hebben kenbaar gemaakt in eene afzonderlijke nota; hij wenscht dezelve thans niet te herhalen, en alleen bij te voegen, dat het hem sedert nog duidelijk is gebleken dat de grift niet als afvoerend kanaal kan beschouwd worden, vooral niet beneden de Biltsche sluis. Alle slooten zijn daar open en hebben vrije gemeenschap met krommen- en vaartschen Rijn, en bij eenen hoogen waterstand van dezen, de ondervinding leerde het, wordt het water in de eene rivier naar de griften opgestuurd. — De griften kunnen niet genoemd worden een boezem; daarvoor is de aanvoer van water te gering, en niets belet den afvoer.

De heer *Schas* merkt aan, dat die vaart meer is dan eene praamvaart. In den aanhef van de ordonnantie van 1668 toch leest men, dat de vaart gegraven is »ten diensten van diverse schrale landen, »om dezelve te melioreren," terwijl art. 15 van gezegde ordonnantie de bevoegdheid geeft, »om alle »landen onder dit waterschap gelegen, ten alle »tijden met het water uit voorzegde grift te ver»verschen." Een en ander bewijst toch dat de primitieve aanleg der grift niet uitsluitend voor praamvaart is geweest, en ook nog heden ten dage zijn er zeer vele grondeigenaren die groot belang bij den waterstand in deze grift hebben.

De heer *Bastert* zegt, dat hij deswege eene nota heeft ingeleverd. Het komt hem toch wenschelijker voor, dat, zoodanige waterschappen eerder van het algemeen reglement moesten worden uitgezonderd. Dit neemt echter volgens zijn gevoelen niet weg, dat toch Gedep. Staten de bevoegdheid behouden om ook deze waterschappen te reglementeren op de leest van het algemeene reglement. Het reglement gaat uit van de veronderstelling van een omslag; maar die wordt alleen *in natura* gedragen.

De heer *v. Beeck Calkoen* zegt, dat het feitelijk waar is, dat er in langen tijd geen omslag is noodig geweest, omdat de sluis de onkosten goedmaakt, maar het is niet bewezen, dat dit altijd zoo zal blijven. De heer *Schas* heeft teregt gewezen op de ordonnantie, die de regten duidelijk aanwijst; de geërfde regten zijn eenigermate te loor gegaan, maar die zijn weder te vinden. Daardoor heeft men het voordeel behouden, dat eene bepaalde streek blijft aangewezen voor het geval, dat de opbrengsten niet genoegzaam zijn; immers dan blijft er aangewezen, wie de lasten dragen moeten. Men moet voorts de waarde van deze grift niet verkleinen, daar het toch zeker is, dat, wanneer ze niet bestond, men er al spoedig toe zou overgaan eene in het belang der landen te maken.

De heer *Schas* meent te moeten opmerken, wat aangaat de nota van beschouwingen door den heer *Bastert* ingediend, 1. dat er geen 2 waterschappen bestaan, en dat hier dus van geene vereeniging behoeft sprake te zijn, en 2. dat de uitlegging door den heer *Bastert* aan art. 45 van het algem. regl. gegeven, volgens zijn inzien, niet de ware is en zelfs geheel in strijd is met den geest van het regl.; houdt men zich echter geheel aan de letter van het artikel, dan erkent hij, dat de uitlegging van den heer *Bastert* opgaat, want er staat geschreven, dat niet alleen het *bezit* maar ook de *betaling* van den omslag noodig is, doch Spr. is overtuigd dat dit nimmer de bedoeling kan zijn geweest, en meent dat art. 45 moet worden gelezen, als of er stond na het woord betalen: *of althans zoude moeten betalen ingeval er een omslag noodig was*, want de omstandigheid, dat er op dezen oogenblik geen omslag noodig is, is nog geen waarborg dat er ook in het vervolg nimmer een omslag zijn zal.

De heer *Spengler* hoorde den vorigen Spr. de ordonnantie aanhalen; hij vermeent er op te moeten wijzen, dat inderdaad van geenen omslag gesproken wordt; ter goedmaking van de kosten der schouwen wordt daarbij aan de beide gemeenten de Bilt en Zeijst opgelegd, eene geldelijke bijdrage van ƒ 25 ieder, het schoonhouden der grift daarentegen opgedragen aan ingelanden.

De heer *Bastert* heeft niet gesproken van één waterschap, zoo als de heer *Schas* meende, maar van een waterschap. Als het artikel 45 in het algemeen reglement gelezen wierd zoo als de heer *Schas* heeft voorgesteld, dan heeft Spr. geen bezwaar meer. Maar juist nu staat dat artikel anders te lezen. Voorts wat het aangevoerde door den heer *Spengler* betreft, daar de gemeentebesturen de kosten van den schouw dragen moeten, is het nog niet uitgemaakt, dat de ingelanden ooit eenige lasten zullen behoeven te dragen.

De heer *v Beeck Calkoen* zegt, dat de bijdrage van de gemeente Zeist en de Bilt, waarvan de heer *Spengler* sprak, gelijk hij meent, gevonden wordt uit den omslag van binnenlandsche lasten, en dus is een reëele last, waarschijnlijk een overblijfsel van een vroegeren omslag over geërfden onder deze grift.

De heer *Laan* zegt, dat den 9. Junij 1668 wegens de Bildsche Grift door de Staten van Utrecht bepaald is dat zij op kosten van de provincie gegraven, en door de aangelegene landeigenaren ieder voor zijn slag zoude worden onderhouden. De sluizen daarentegen door de dorpsbesturen ieder in zijn eigen gemeente, te weten zooverre dit uit sluisgeld niet te vinden was. Nu zoude Spr. het met den heer *Spengler* eens zijn, dat geldelijke omslagen van de landeigenaren daarvoor niet wel in billijkheid konden geeischt worden, maar ditzelfde bezwaar zoude ook bij de uitsluiting blijven bestaan.

De *Voorz.* merkt op, dat er geene wijzigingen zijn voorgesteld, zoodat er niets anders overblijft, dan de konklusie van het rapport in omvraag te brengen, welke met 27 tegen 2 stemmen wordt aangenomen. Tegen stemmen de heeren *Spengler* en *Bastert*. (De heeren *Boer* en *Vos* hebben de vergadering verlaten.

Aan de orde is het rapport der komm. over het verzoek van het polder-bestuur der Hooge en Lage Weide om ook eene uitzondering op het algem. reglement te maken, strekkende tot afwijzing van dat verzoek. — Wordt konform besloten.

Thans wordt behandeld het rapport der komm. aangaande het verzoek der kollegiën van den Bunschoter Veen en Veldendijk en van de rivier de Eem, om ook van het algemeen regl. te worden uitgezonderd. De konklusie der komm. om gunstig hierop te adviseren, wordt zonder omvraag aangenomen.

De 14 adressen van waterschaps-besturen, om van het algemeen regl. te worden uitgezonderd, worden nu in behandeling genomen. De komm. heeft zich even als met de vorige dergelijke aanvragen met het gevoelen van Gedep. Staten vereenigd, om afwijzend te beschikken. Alleen een lid der vergadering, de heer *Bastert*, heeft een verzoek ingediend, om de beslissing op het verzoek van het polderbestuur van Maarssenveen te verdagen. De voorzitter meent, dat men dit als een amendement kan aanmerken, dat, na genoegzaam ondersteund te zijn, nu in behandeling komt.

De heer *Bastert* licht zijn voorstel toe, en zegt, dat de Maarsseveensche polder in 3 afdeelingen verdeeld is, van welke het eene gedeelte vast per bunder betaalt 88 cts., het tweede ƒ 1,76, en de aanslag voor het overige gedeelte, dat ongeveer over 400 bunders loopt, fluktueert van ƒ 2,50 tot ƒ 5. Spr. vraagt daarom, hoe men nu bij het eerste gedeelte de stemgeregtigdheid zal regelen? Als men een aanslag van ƒ 4 aanneemt, dan heeft men van de landen der eerste kategorie 4$\frac{8}{11}$ bunders noodig. Die fraktie moet men dan op de verschillende eigendommen toepassen, en die verdeeling moet men ieder jaar. herhalen, omdat de aanslag fluktueert. Dat bezwaar hebben Gedep. Staten ook gevoeld, daarom hebben zij eene ampliatie gegeven. Maar Spr. meent, dat het bezwarend is, om hierin bij bijzonder reglement te voorzien, omdat het beginsel van stemgeregtigdheid bij het algemeen reglement is geregeld, en hij gelooft, dat er meer polders zijn, die in dezelfde moeijelijkheid verkeeren. Hij wenscht daarom, dat er liever eene kleine wijziging worde gebragt in art. 45. Als dat bezwaar dan is weggenomen, dan kan de polder Maarsseveen ook zeer wel onder het algemeen reglement komen.

Den heer *Pabst* kunnen de redenen door den heer *Bastert* aangegeven niet bewegen om voor het voorstel te stemmen. Hij gelooft dat men hier het tegendeel moet beslissen, want of er meer polders zijn die in hetzelfde geval verkeeren, verandert de kwestie niet. Is het inderdaad belangrijk eene verandering in het reglement te maken, dan moest men het nu doen, maar Spr. ziet er geen grond voor.

In omvraag wordt het amendement van den heer *Bastert* verworpen met 24 tegen 5 stemmen. Vóór stemmen de heeren *van Tuyll van Zuylen*, *de Vries*, *de Heus*, *Ram* en *Bastert*.

Achtereenvolgens worden nu de konklusiën der komm. aangenomen, tot afwijzing van het verzoek tot uitsluiting van de besturen der polders van Spengen, Kockengen, den Rooden molenpolder, de Pijnenburger grift, Kortrijk en Gieltjesdorp, Otterspoorbroek en Oud Aa.

Het voorstel der komm., om de beslissing op de adressen der Waardassakker en Holendrechter polderbesturen te verdagen, wordt ook zonder omvraag aangenomen.

(*Vervolg hierna*).

Snelpersdruk van L. E. BOSCH EN ZOON.